

Rukki

Sisällys

- [1 Kunnostus](#)
 - [1.1 Pikkuvikoja](#)
 - [1.2 Keskivaativat](#)
 - [1.3 Tuskin maksaa vaivaa](#)
 - [1.4 Ei kannata](#)
- [2 Ongelmanratkointia](#)

Kunnostus

Puinen rukki on käyttövärkki, joka on tehty korjattavaksi ja kunnostettavaksi. Ahkerassa käytössä paraskin rukki kuluu sieltä ja täältä, joten rukin käyttötaitoon kuuluvat myös huoltotoimet. Riippuen käytössä olevista taidoista ja välineistä voi rukin korjata miltei mistä ahdingosta hyvänsä, etenkin jos osilta ei kysytä samaa näköä kuin alkoperäisiltä. Ohessa luettelo vaurioista jonkinlaisessa vaikeusjärjestyksessä.

Pikkuvikoja

- Nyörit puuttuvat tai huonot.
- Korvakot rikki tai puuttuvat. Valmista uudet joutilaista nahkanpalasista tai kujasta nauhasta.
- Koristeena ollut rukki on maalattu "tukkoon". Kitkaa vaativia osia voi karhentaa ja umpeutuneita uria syventää hiomapaperilla.
- Tyttäret tai ämmän poikkipuu löysät. Tiivistetään kiilaamalla, paperinkappaleella, hamppukuidulla tms.
- Pyörän akseli löysä reisillä. Tiivistetään hamppukuidulla, nahkapohjusella, putkihelalla tms.

Keskivaativat

- Liipotin puuttuu tai rikki. Jos kauneusarvolla ei ole niin väliä, liipottimeksi käy mikä hyvänsä sopivan mittainen rima jonka vain saa kiinni pyörän kampeen ja polkimeen.
- Puola rikki tai puuttuu. Melko yksinkertainen sorvattava. Muiden rukkien puola saattaa hyvällä tuurilla sopia lyhtyyn; liian isoa voi hieman pienentää, liian pientä käyttää välikkeen kanssa.
- Polkimen takavarssi rikki. Uusi helppo valmistaa ja kiinnittää. Katkenneen takavarren voi korjata porrasliitoksella, jolloin säästytään purkamasta tappiliitosta.
- Ruuvi ei kierry kunnolla laidasta laitaan. Rukin rakenteesta riippuen saattaa vaatia sokkatapin poiston. Hiero ruuviin ja kotelon laitoihin kynttilävahaa. Tarvittaessa hio koteloa *erittäin varovasti* kapeammaksi, jos jokin kohta näyttää pullistuneen puun eläessä.

Tuskin maksaa vaivaa

- Lyhty rikkonainen tai puuttuu. Jos rukki sattuu olemaan moderni standardoitu malli tai osa tietyn tekijän yhtenäistä sarjaa, sopiva lyhty *saattaa* olla mahdollista ottaa toisesta rukista. Uuden lyhdyn valmistuttaminen vaatii taitoniekän käsityöläisen löytämistä ja tietänee joka

tapauksessa karvaista laskua. Jos ei-perinteinen lyhty kelpaa, pääsee halvemmalla, välineiden löytyessä kotikutoisellakin. Tekijän on kuitenkin ymmärrettävä rukin toiminnan päälle, jotta lyhdystä on mitään iloa.

- Ämmän ruuvi tai kotelo hajalla. Ruuvikierteen valmistus vaatii erikoistyökaluja, ja jos jompi kumpi on rikkonainen joutuu molemmat osat luultavimmin uusimaan. Voinee vaihtaa metalliseen pulttiin.
- Vauhtipyörä hajonainen--yleensä toivoton korjata. Jos saatavilla ei ole uutta pyörää "varaosana" tai tutun palveluksena valmistamana, on puusepän palkkio uudesta samanlaisesta pyörästä melko mojova. Yksinkertaisemman mutta rujomman pyörän saanee edullisemmin.

Ei kannata

- Puuosat lahonneet tai homeessa. Vain aivan pienet homevauriot kannattaa edes kuvitella korjaavansa, jos rukki on muuten hyväkuntoinen.

Ongelmanratkontaa

Lyhty ei pyöri kunnolla

- onko kehrä kunnolla kiinni?
- luistaako nyöri pyörällä?
- onko rukissa vanhat (ehkä venyneet) tai koristeeksi pannut nyörit?
- onko ämmän ruuvi sopivasti kiristetty?

Nyöri putoilee

- vetkuuko pyörä?
- vetkuuko lyhty?
- onko ruuvi sopivasti kiristetty?
- onko nyöri liian paksu, liian jäykkä, tai onko siinä liian iso solmu?
- onko nyöri oikein kohdallaan? Riippuu rukista, onko se tarkoitettu toimimaan kaksinyörisenä vai yksinyörisenä. Suomalaiset perinnerukit tapaavat olla kaksinyörisiä.
- ovatko kehrä ja pyörä samalla linjalla?
- kaksinyörirukilla: pysyykö puola samalla linjalla pyörän sisäuran kanssa?
- onko maalaus madaltanut nyörin uria liikaa pyörällä tai lyhdyssä?

Puola ei kerää

- onko säie kiertynyt piikin ympärille tai muuten takertunut?
- luistaako nyöri puolalla?
- onko puolan ura liian samankokoinen kehrän uraan nähden?
- kaksinyörirukilla: onko ruuvi sopivan kireällä ja nyörin jännitys tasattu polkemalla rukkia kehräämättä?
- yksinyörirukilla: onko puola sopivan kokoinen ja sen verran kitkainen että se pyörii lyhdyn mukana?
- yksinyörirukilla: onko puolan jarru oikein säädetty?